

Список використаних джерел:

1. Аров, Б. Трио волшебников // Аров Б. Акварели родного города: о Николаеве и николаевцах – Николаев, 2002. – С. 159 – 163.
2. В едином творческом потоке // Вечерний Николаев. – 2019. – N 67(3 сент.).
3. Макушин Ю.А. [Електроний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. Макушин Ю.А. Біографічна довідка [Електроний ресурс] – Режим доступу <http://www.laginlib.org.ua/moya-mykolayivshhyna/suzir-ya-mytsiv-mykolayivshhyny/makushyn-yu-a/>

Манагарова А.В.,

студентка III курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «Миколаївська філія КНУКіМ»

Науковий керівник: Баковецька О.О., доктор історичних наук, професор кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв

РОЛЬ МІФУ У ФОРМУВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Дослідження власної культури займає безумовно важливе місце у формуванні самосвідомості будь-якого народу. Вивчення появи, прогресу та стану етнічних особливостей на різних етапах розвитку культури забезпечує необхідне збереження етносу як першооснови сучасного суспільства. Починаючи з зародження народу, вивчаються міфологія, мова і світогляд як частини життя та ідентифікуючі складові культури.

Міфологія кожного народу має багатозначний і сильний вплив на формування спільноти як суспільства, виокремлюючи його серед інших етносів завдяки особливим теоріям світобудови та об'єктам віри. Початковим визначенням міфології є сукупність вірувань і культів, що відображають ставлення людини до навколишнього світу. Таке пізнання оточення є суто чуттєво-емоційним і заснованим на колективному мисленні. Зміст світу, осмислений асоціативно-психологічним шляхом, постає у простій та зрозумілій формі. Спроби пояснення природних явищ призвели до того, що люди уподібнили компоненти оточення з собою, надали їм схожі характеристики і якості, що полегшує недовіру та страх перед силами світу.

Вченими, що досліджували язичництво та окремі його складові (О. Асов, С. Граб, Л. Залізник, А. Кльосов, Г. Лозко, Б. Яценко), були помічені спільні

особливості з іншими розділами первісної релігії, такими як: тотемізм, анімізм, фетишизм, культ предків, захисна, шкідницька та аграрна магія, шаманізм, політеїзм, ритуалістика, демонологічні уявлення, сучасні антихристиянські релігійні практики тощо [1].

Міф, завдяки своїй зрозумілості й сакральності, легше запам'ятовується і передається через покоління як впевненість етносу у правоті своїх предків. Якщо аналізувати саме українську язичницьку міфологію, то можна помітити декілька характерних особливостей:

- 1) Реальність була поділена на три світи (Навь – світ духів, Правь – світ божеств та Явь – місце існування людської раси);
- 2) Верховного чи Головного бога не було, кожне божество відповідало за власні стихію та природне явище (Перун – бог грому, Дана – богиня води, Сварог – бог вітру, Ярило – бог сонця тощо);
- 3) Безсмертя душі як такої не існувало. Душа людини після смерті ставала Нав'ю і переходила до іншого світу, після чого потрапляла до раю);
- 4) Не існувало адміністративної одиниці релігії, як у християнстві – церкви.
- 5) Основною метою язичників було збереження навколишнього світу у гармонії, а у християн – поширення віри та страждання задля бога [1].

Ще однією складовою досліджень етнографічного розвитку є джерело виникнення народу та культури язичників. У працях Галини Лозко – українського релігіознавця та етнографа, засновника спілки рідновірів України, вказано, що протягом століть одні племена змінювали чи витісняли інших (асимілювалися), один етнос вливався в інший – скіфи, гуни, сармати, слов'яни, половці, татари та інші народи тією чи іншою мірою впливали на етногенез українців. Але, незважаючи на різні переселення та асиміляцію, ядро етносу залишається постійним, зберігає історичну пам'ять, звичаї, вірування, етнографічні особливості [2].

Серед теорій етнічного походження українців існує підхід, що згадує індоєвропейців (аріїв), тобто вихідців з Індії, в ролі прабатьків нашого етносу. Докази ймовірності подібної теорії прослідковуються в наступних аргументах.

По-перше, індоєвропейська мовна родина стала основоположною для виникнення української мови. Санскрит, що виник з міттанійськоіранської мовної родини, був сформований в Давній Індії. Пізніше він поширився до Близького Сходу та Європи, при цьому ставши основною мовою Ведичної літератури. Дана література використовувалася пізніше під час ритуальних та обрядових дій. Деякі особливості української вимови, за спостереженнями етнографів, схожі з індійською мовою. Праслов'янські племена – арії, або орії, походять із Семиріччя, яке одні історики ототожнюють із землями поблизу озера Балхаш, інші – із сучасним Пенджабом.

По-друге, ведичні практики аріїв поширювалися разом з мовою (згідно з теорією міграції). Для язичників немає нічого надприродного, немає нічого, що

було б поза Природою. Любов до оточення, утотоження стихій і людини та пошук гармонії з природою є спільними для віри будистської та язичницької.

По-третє, спостерігається розшарування суспільства. Індійські касты тісно переплітаються з класами язичників. Основними кастами були: воїни (кшатрії), волхви (брахмани), ремісники (вайшія) та трудярі (шудри). За теорією світобудови, якщо людина займає у суспільстві «не своє» місце – це приводить до розладу, непорозуміння та інших негативних наслідків.

По-четверте, обряди індійців в деякому сенсі відобразилися на обрядах язичників. Наприклад, померлих не ховали, а спалювали відповідно сакральному обряду, віддаючи таким чином душу небесам [3].

Язичники-слов'яни ніколи не потребували виразу своєї віри у церквах як особливих релігійних організаціях, тому що усе, що було божественним для них, знаходилося поруч. Звідси ми спостерігаємо особливості язичницьких обрядів. Всі вони тісно пов'язані з травами, урожаєм, худобою та навколишнім середовищем. Наприклад, тиждень Купайла – час вшанування літнього сонця та самого покровителя Святила, чи обряд Обжинок – кінець збору врожаїв восени. В обох випадках за дари Природи люди віддячували тим, що отримали, прославляли силу стихій та влаштовували святкування, що містили в собі символічні й сакральні елементи.

Суть стародавньої віри – це не особисте спасіння, як у деяких світових релігіях, – а збереження і примноження роду, родючості землі, плодovitості худоби, охорона способу життя і цінностей роду. Таким чином, це і комплекс вірувань, і спосіб життя, і світогляд, і метод відтворення родових стосунків, культури, знань та навичок [4].

Усі найважливіші закони життя були записані у Велесовій книзі, в якій викладено історію слов'ян від початку I тис. до н. е. до IX ст. н. е., але деякі тексти описують ще давніші події – II тис. до н. е. Згідно з текстом книги, докладно викладається історія переселення праслов'ян до Подніпров'я, родинні стосунки з іншими племенами, релігія, війни з готами, гунами, греками і римлянами.

Згадуються в книзі й брати Кий, Щек та Хорив як сини Арія, які й привели слов'ян на Дніпро. І якщо це так, то справжній час заснування нашої столиці — Києва, слід віднести на багато століть назад. Справжність Велесової книги підтверджується й тим, що деякі факти, викладені у книзі, стали відомі європейським історикам лише в 70-ті роки нашого століття. Найголовнішим же доказом автентичності Велесової книги стали палеографічні та філологічні дослідження [5].

Багато дослідників кажуть, що Велесова книга – підробка. 1919 року оригінальні дубові дощечки з написами начебто знайшов на Харківщині художник Федір Ізенбек. Тексти були написані досі не відомою слов'янською мовою. Ізенбек переїхав до Брюсселя й познайомився з істориком Юрієм Миролубовим, який зробив копії з дощечок і розшифрував старовинні тексти. Під час Другої світової війни оригінали безслідно зникли – залишилося тільки кілька фотографій [6].

Язичництво, не зважаючи на асиміляцію з близькими народами та масове навіювання християнства, не зникло. Воно існувало таємно. Зараз в Україні нараховується 200 тисяч «неоязичників», за даними «Собору Сварожої віри». Рідновіри ведуть свій родовід від Божества, а не створені ним. Як наслідок, вони відчують відповідальність за власне життя і те, що діється у світі. Все, що сталося, це не тому, що "Бог так дав" і люди "погано молилися". Це результат того, що щось було зроблено неправильно [3].

На місцях сили та колишнього проведення обрядів у Львові зараз збудовані церкви. На сході – церква Іллі, на півдні – церква Чесного Хреста, на заході – костел Войцеха на капищі Велеса, на півночі – церква Вознесіння. Щодо місць сили, то зазвичай, це ліси, гори, поля та інші місця, де є символічна присутність природи – дуби, цілющі трави, жива вода. В Києві до подібних місць відносять Голосіївський ліс, Лису гору на Видубичах та Замкову гору на Подолі.

Сучасні язичники називають себе рідновірами, бо вірять в могутню силу природи та її взаємодію із людиною. Вони не прагнуть дістати до небес чи зблизитися з Богом. Їх головна мета – жити у мирі та гармонії з оточуючим світом. Паралельно з цим, рідновіри зберігають традиції язичників та відтворюють їх у сучасному світі. Вони не сильно відрізняються від православних християн (християнство залишило деякі обряди та святкування язичницької епохи, але ввело одного Бога). Рідновіри не поклоняються богам, а шанують сакральний символ природи; не вживають алкоголь та наркотики. Для чоловіків є традиційним носіння бороди, для жінок – довгого волосся. Свята пов'язані переважно з сонцем, що є джерелом життя та енергії (Коляда, Купала, Святки). Рідновіри абсолютно толерантно ставляться до представників інших релігій, не нав'язуючи їм своєї віри. Для них це стиль життя [6].

Поруч з рідновірами існують неоязичники – спілка людей, що також зберігають язичницькі особливості віри, але не відтворюють їх форми. Вони виглядають як звичайні сучасні люди, не вдягають лляного одягу і не носять борід. Основною метою неоязичників є збереження язичницького мислення. Вони вважають, що для збереження язичницьких цінностей важливо знати особливості світогляду, обрядів, міфів, легенд та звичок, але зовсім необов'язково. Вони вважають, що «рідновірство не є традиційним язичництвом. Формально спадкоємність була порушена, і тому неправильно говорити, що язичництво і рідновірство – це одне і те ж. Рідновіри – породження сучасної інтелігенції, світогляд якої не має нічого спільного зі світоглядом стародавніх язичників; штучна конструкція, яка не здатна породити щось серйозне» [7].

Ставлення суспільства до рідновірів та неоязичників різняться – хтось вважає це справжнім відродженням української культури, а інші – невиправданою жагою повернути минуле. Між даними організаціями бувають непорозуміння та конфлікти, але фактично вони переслідують одну спільну ціль – збереження язичницького світогляду, як початкової точки розвитку традиційної української культури.

Взагалі, рідновірів можна вважати сучасною субкультурою, що вирізняється особливим сприйняттям світу, потягом до традиційного і фольклорного, прагненням зберегти обрядовість та символічність слов'янського язичництва. Це групи людей, об'єднаних світоглядом і стилем життя. Вони мають право на існування та діяльність, виходячи із аксіологічної та світоглядної функції культури, але, як і інші сучасні субкультури, не стануть головними у правлячих чи законодавчих організаціях. Безумовно подібні групи знаходяться під наглядом відповідних контролюючих установ.

Отже, повертаючись до ролі міфу у формуванні ідентичності народу, можна зазначити, що міф як складова культури є невід'ємною частиною життя певного суспільства. Він породжує світогляд і залишається з народом від початку і до кінця його існування. Незважаючи на зовнішні чинники (вплив іншого народу, асиміляція, завоювання, зникнення), він зберігається у народній творчості чи фіксується у стародавніх документах. Враховуючи все частіше зникнення рідкісних та малих культур, сьогоденне існування язичницького культу (рідновірів та неоязичників), навіть у різних його варіантах, дає впевненість у тому, що українська етнографічна ідентичність не зникне у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія історії України. Язичництво : [сайт]. - Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Yazychnytstvo - Заголовок з екрана.
2. Лозко Г. Походження українців. Розділ 1. Етногенетичні процеси в Україні [Електронний ресурс] / Г. Лозко. - Режим доступу: http://evolv.ho.ua/Ukraine_History_and_Culture/Ukraine_Kultura/Lozko/1.1%20pohodzhennya_ukrayintsiv.html#465- Заголовок з екрана.
3. Gazeta.ua. 9 міфів про сучасне язичництво : [сайт]. - Режим доступу: https://gazeta.ua/articles/history/_9-mifiv-pro-suchasne-yazichnictvo/567893- Заголовок з екрана.
4. Україна Incognita. Історія і «Я». Таємниці Велесової книги : [сайт]. - Режим доступу: <http://incognita.day.kyiv.ua/tayemniczi-velesovoyi-knigi.html> - Заголовок з екрана.
5. Язичницька релігія, міфологія і мистецтво давніх слов'ян : [сайт]. - Режим доступу: <https://sites.google.com/site/dryzhuk911/home/7-azicnicka-religia-mifologia-i-mistectvo-davnih-slov-an> - Заголовок з екрана.
6. Твоє місто: Сварог на знесінні. Як живуть львівські рідновіри : [сайт]. - Режим доступу: http://tvoemisto.tv/exclusive/svarog_na_znesinni_yak_zhyvut_lviv_ski_ridnoviry_90562.html- Заголовок з екрана.

7. Каганець І. Рідновіри – не язичники: щоб стати язичником, треба здійснити повну перебудову свідомості [Електронний ресурс] / І. Каганець. - Режим доступу: <https://www.ar25.org/article/ridnoviry-ne-yazychnyky.html> - Заголовок з екрана.

8. Лозко Г. Українське язичництво [Текст] / Г. Лозко. – К.: Укр. центр духов. культури, 1994. – 92 с.

Мохова К.С.,

студентка III курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»;

Науковий керівник: Шуляк С.О.,

кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету менеджменту і бізнесу ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв

ФАКТЧЕКІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ БОРОТЬБИ З ФЕЙКАМИ

Кожного дня ми читаємо новини, користуємося соціальними мережами, обмінюємося думками в Інтернеті, однак, ніхто не задумується над тим, що більшість інформації є або перекрученою, або сфабрикованою. Питання виокремлення справжнього від фейкового полягає не лише у винайденні спеціальних програм чи технік, але й закладено у нас самих.

Отже, розпочнемо з тлумачення терміну «фактчекінг».

Факт-чекінг — це один з напрямків журналістського контролю. Тобто, перевірка фактів спрямована на виявлення невідповідностей між наявними фактами та навколишньою дійсністю. Об'єктом фактчеку є публічна заява. Перевіряються тільки заяви, які містять посилання на факти, наприклад: статистичні чи соціологічні дані у відсотках, результати діяльності певної особи в минулому, які можуть бути підтверджені відео, підписом у документі тощо. Фактчекери всіх країн керуються основними принципами Міжнародної фактчек-асоціації, яка регулярно проводить наукові конференції з обміну досвідом, підтримує наявні ресурси та сприяє появі й розвитку нових.[9]

Перед усіма фактчекінговими сайтами та додатками стоїть два головних виклики: створити досить велику базу якісних даних, з якими можна буде порівнювати тексти та переконати користуватися своїми послугами досить велику кількість користувачів, щоб їх підказки були по-справжньому цінними. Ці два фактори взаємопов'язані, оскільки для залучення безлічі користувачів, необхідно довести, що ви можете надати їм якісні послуги.[3]